

ANDREI SCRIMA, MONAHUL PLECAT ÎN INDIA (1957-1959)

IULIA-ALEXANDRA NUC-ROȘU
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca

Cosmopolit și totuși român, călugăr și totuși om de lume, ortodox, dar cu o anumită aromă iezuită, Andrei Scrima recită îndelung din Djalal ed-din Rûmi și din Rilke, din Emily Dickinson și Ion Barbu, din Upanișade și din Evanghelie... fredonează cântece rusești și își încheie conversațiile telefonice cu o sintagmă arabă¹.

Andrei Scrima, the Monk Who Went to India (1957-1959)

ABSTRACT

Andrei Scrima, Romanian Orthodox theologian, was born on December 1, 1925 and passed away in Bucharest, on August 19, 2000. In 1955, while he was a librarian at the Patriarchate, he met Mohammad Habib, Professor of political science, and Afzar Afzaluddin, Professor of history, both from the University of Aligarh, India. In 1956, the Indian vice-president Sarvepalli Radhakrishnan came to Bucharest, where he heard Scrima reciting in Sanskrit. At the reception that followed, Radhakrishnan gave a speech, stating that Scrima was to go to India.

Following this event, Andrei Scrima spent almost two years in Benares, India (April 1957-October 1959), during which he worked on a doctoral thesis, a work that has not been preserved, nor is there any evidence that it was defended in Benares.

Cuvinte-cheie: comunism, Securitate, bursă, teologie, Patriarhie

Key words: communism, Securitate, scholarship, theology, Patriarchate

După instaurarea regimului comunist, Biserica Ortodoxă Română a fost considerată o instituție reacționară și periculoasă, fiind supusă unui control sever din partea statului comunist, control exercitat prin Securitate. Biserica a fost privată de majoritatea instrumentelor sale caritabile, fiindu-i confiscată o mare parte din proprietăți, acest lucru lăsând practic instituția Bisericii fără baza materială prin care se putea întreține. Clericii și teologii considerați primejdioși de noul regim au intrat foarte repede în atenția Securității și Miliției. Opresiunea comunistă nu a ocolit Biserica Ortodoxă Română, indiferent dacă era vorba despre ierarhi, teologi de renume, precum Dumitru Stăniloae ori Teodor M. Popescu, sau despre simpli preoți de țară.

---

¹ Andrei Pleșu, în *Prefață* la Scrima 1996, p. 5.

De asemenea, controlul comunist s-a extins și asupra celor care doreau să părăsească țara. Se cerea un motiv întemeiat, mai ales dacă doreai să ajungi în țările din Occident, și, odată trecut de granițele României, trebuia să ai un comportament adecvat și să vorbești despre instaurarea regimului comunist ca despre ocazia de a ieși din sărăcie și soluția de a crea o lume ideatică.

Una dintre personalitățile care au reușit să treacă granițele în perioada comunistă, chiar să ajungă pe alte continente, a fost monahul Andrei, un om apropiat de Dumnezeu, dar cu o largă deschidere față de ce este nou, care a părăsit lagărul comunist și nu s-a mai întors timp de 35 de ani.

Andrei Scrima s-a născut la 1 decembrie 1925 și a trecut la cele veșnice la 19 august 2000, în București. A fost un teolog ortodox român, al cărui nume este legat de grupul „Rugul Aprins” de la Mănăstirea Antim din București. După absolvirea Facultății de Teologie din București (1948-1952), părintele Scrima va lucra la Biblioteca Patriarhiei, perioadă în care va crea o legătură specială cu patriarhul Justinian Marina. Printr-o ocazie fericită, Andrei Scrima i-a întâlnit pe Mohammad Habib, profesor de științe politice, și pe Afzar Afzaluddin, profesor de istorie, ambii de la Universitatea din Aligarh, India, care vizitau România. Scrima dorea să studieze hinduismul, iar faptul că a învățat sanscrita l-a ajutat să obțină o bursă, primită inițial de la Ministerul Educației din India. În 1956 s-a retras la mănăstirea Slatina, unde a fost tuns în monahism, devenind monahul Andrei. Anul următor îl găsea la Benares², India (aprilie 1957 – octombrie 1959), unde a lucrat la o teză de doctorat. După întoarcerea din India, s-a stabilit la Paris, refuzând să revină într-o țară comunistă.

Arhivele Diplomatice ale Ministerului de Externe al României, Consiliul Național pentru Studiul Arhivelor Securității, Arhiva André Scrima de la Colegiul Noua Europă din București și interviurile autobiografice pe care le-a acordat (Andrei Pleșu, Anca Manolescu, Roxana Sorescu) oferă informații legate de timpul petrecut în India, întâlnirea cu Dalai Lama și legătura cu Mircea Eliade. Lucrarea lui Ioan Alexandru Tofan, apărută în 2021³, este cea care ne oferă un punct de plecare pentru conturarea vieții monahului. În *Ortodoxia și încercarea comunismului* (publicată postum, 2008), Andrei Scrima relatează câteva pasaje din perioada în care a stat în India și modul în care un teolog român a simțit spiritualitatea hindusă.

Copilărie și adolescență – studentul Scrima

Andrei Pompiliu Scrima⁴ s-a născut pe 1 decembrie 1925, la Gheorgheni, județul Harghita. În următorul an s-a mutat cu familia la Orăștie, unde va urma

² Oraș aflat în nordul Indiei, care, după 1947, s-a numit Varanasi.

³ Tofan 2021.

⁴ După ce a obținut cetățenia franceză, a preferat să fie numit André Scrima.

școala la Liceul „Aurel Vlaicu” din Orăștie. Anul 1932 îl găsește la Silistra, Dobrogea, unde își continuă școala. În 1934, părinții divorțează, iar Scrima rămâne cu tatăl său, acesta fiind nevoit să se mute la Hunedoara⁵.

Anii copilăriei au fost marcați de sobrietate, interiorizare și maturizare timpurie. Tatăl, Nacu, era de origine aromână, inginer silvic, și deținea o bibliotecă complexă, poliglotă, unde Andrei petrecea o mare perioadă a timpului. A trăit într-un mediu școlar de influență germană, care a ajutat la formarea sa. Vorbea germana ca a doua limbă, iar la doar 15 ani a învățat araba și sanscrita, fapt care va contribui la plecarea sa în India⁶.

Într-un interviu cu Andrei Pleșu, Scrima afirmă că a fost călăuzit de cărțile pe care le-a citit în biblioteca familiei:

„Am dat, grație bibliotecii familiale, peste primele texte relevând aș spune nu religiile, ci tradiția orientală (hindusă, budistă, islamică: Arnold, *La lumiere d'Asie*, Alexandra David-Néel, fragmente din *Upanishade*, *Coranul* – și alte câteva aducând viziunea unei lumi îndepărtate, cu totul alta)”⁷.

În anii 1939-1940, va scrie două articole pentru *Ziarul Științelor și al Călătoriilor* pe care le semnează „Scrima Pompiliu”, ulterior „Scrima Pompiliu, publicist”.

În 1941, tatăl trece la cele veșnice, ceea ce generează o serie de schimbări în viața tânărului. Se mută, împreună cu mama vitregă și cele două surori, Doina și Sânziana, la București. În 1944, intră la Facultatea de Filozofie și Litere, pe care o termină după patru ani, cu tema licenței *Logos și dialectică la Platon*⁸.

Anii facultății i-au pavat drumul spre lumea spirituală. În această perioadă, îl întâlnește pe Anton Dumitriu, căruia i-a fost asistent în ultimii doi ani de facultate⁹ și care a fost o prezență constantă în viața lui. Acesta îi face cunoștință, printre alții, cu Sandu Tudor, Benedict Ghiuș și Marcel Avramescu¹⁰. Cel din urmă l-a determinat să intre într-o lojă francmasonică¹¹, unde va sta din aprilie 1946 până în mai 1947. De asemenea, a fost convins să meargă la întâlnirile Rugului Aprins¹²:

⁵ ACNSAS, fond SIE, dos. nr. 02601, f. 69.

⁶ Botoi 2015, p. 488.

⁷ Scrima 2004, p. 134.

⁸ ACNSAS, fond SIE, dos. nr. 02601, f. 69.

⁹ Cioveie 2013, p. 74.

¹⁰ Vasileanu 2020.

¹¹ Nestorescu-Bălcești 2005, p. 54.

¹² *Rugul Aprins* a început cu o întâlnire la Cernăuți în 1943, unde se discuta despre cultura creștină, isihasm, iconografie. În 1946, Sandu Tudor cere binecuvântarea patriarhului Nicodim pentru nou

„Marcel Avramescu m-a dus într-o zi la Antim, unde îi cunoștea pe toți, pe Sandu Tudor în special. La Mănăstirea Antim a început pentru mine adevărata ieșire dintr-un ciclu de existență și intrare într-un alt ciclu, într-o totală libertate, fără niciun fel de constrângeri. Aceasta era marea tradiție spirituală ortodoxă, continuată în jurul unui așezământ atât de marcat, de semnificat, precum acela ctitorit de Antim Ivireanul, el însuși un om enigmatic, ale cărui texte ar merita niște comentarii, o hermeneutică. Acolo am trăit momente de o extraordinară bogăție și, așa spune, unicitate ontologică”¹³.

În 1948 începe Facultatea de Teologie, pe care o va absolvi, dându-și licența cu Dumitru Stăniloae, cu tema *Schiță a unei antropologii apofatice, în spiritul tradiției ortodoxe*¹⁴. Între 1950 și 1952 stă, ca novice, și predă la Mănăstirea Neamț, unde se înființase Seminarul Monahal Superior. În 1952¹⁵ a revenit în București, unde a lucrat cu Bartolomeu Anania la biblioteca Patriarhiei¹⁶. S-a retras apoi la Mănăstirea Slatina, unde va fi tuns în monahism, în 1956, de către Benedict Ghiuș, devenind monahul Andrei.

În noiembrie 1956 a plecat la Geneva, unde va sta cinci luni la Institutul Ecumenic organizat de Consiliul Ecumenic al Bisericilor. Aici scrie *Simple reflecții despre comunism*, un text foarte acuzator la adresa ideologiei comuniste, publicat postum¹⁷. După o ședere la Paris, în martie 1957, va pleca la Muntele Athos, apoi la Benares, unde va sta din aprilie 1957 până în octombrie 1959.

În 1960 s-a întors la Paris și a obținut cetățenia franceză. A devenit arhimandrit al Patriarhiei Ecumenice de Constantinopol și a pregătit întâlnirea istorică din 1964, de la Ierusalim, dintre papa Paul al VI-lea și patriarhul Athenagoras I. A fost profesor (1968-1989) la Universitatea Franceză din Beirut¹⁸ și arhimandrit al unei mănăstiri ortodoxe nou înființate la Deir-El-Harf, tot în Liban. A ținut cursuri (1966-1968) la Centrul de Studii Dominican *Le Saulchoir* din Franța (Essonne) și a fost membru fondator (1966) al Academiei Internaționale de Științe Religioase din Bruxelles¹⁹.

înființata organizație *Rugul Aprins al Maicii Domnului* de la Mănăstirea Antim din București (Plămădeală 2002, p. 10).

¹³ Sorescu 2017, p. 15-16.

¹⁴ Alexandrescu 2004, p. 134.

¹⁵ Scrima 1996, p. 8.

¹⁶ Dragotă 2022.

¹⁷ Scrima 2008, p. 153-198.

¹⁸ A fost profesor de filosofie și de științe religioase la Universitatea Catolică „Saint Joseph” și la Universitatea Maronită „Saint Esprit”, Kalik, Liban. Membru al comunității ortodoxe a Mănăstirii „Saint Georges” de la Deir-el-Harf, Liban.

¹⁹ Tofan 2021, p. 84-89.

În 1991, aflându-se din nou în India, decide să revină în România. Andrei Pleșu, pe care îl întâlnește la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, îi propune să colaboreze la proiectul Colegiului Noua Europă²⁰. Vine la București ca invitat al noului institut de studii avansate și se stabilește din nou în România, începând cu 1995.

În anul următor, apare singura sa lucrare antumă în limba română, *Timpul rugului aprins. Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*, Editura Humanitas.

La 19 august 2000 trece la cele veșnice și este înmormântat la Mănăstirea Cernica din București.

Părintele Scrima în India (aprilie 1957-octombrie 1959)

Ocazia de a pleca în India i s-a ivit în 1955, în perioada în care era bibliotecar la Patriarhia Română, când i-a întâlnit pe pe Mohammad Habib²¹, profesor de științe politice, și pe Afzar Afzaluddin, profesor de istorie, ambii de la Universitatea din Aligarh. Scrima intră în discuție cu oaspeții și citează din sanscrită. Își exprimă dorința de a ajunge în India și de a studia hinduismul. Cererea i-a fost acceptată. Mohammad Habib îi va scrie pe 22 august 1955, informându-l că a vorbit cu Humayun Zahir, ministrul Educației, care a acceptat să îi ofere o bursă de 200 de rupii²². Cu binecuvântarea și sprijinul patriarhului Justinian se fac formalitățile de care urma să se ocupe, din Belgrad, ambasadorul Indiei în Iugoslavia și România, Rajeshwar Dayal.

Într-o notă a Ministerului Cultelor semnată de directorul general I. M. Bărbulescu și predată Securității, datată 5 mai 1956, se spune, într-un mod diferit, cum a reușit misticul Andrei Scrima să primească o bursă:

„Împrejurările în care s-a ajuns la accesarea acestei burse sunt cele descrise în adresa anexată, semnată de patriarh. Andrei Scrima a participat, ca interpret de limba engleză, la vizita pe care i-au făcut-o patriarhului, în anul 1955, profesorul Mohammed Rabih, rectorul universității Illigam din India și conferențiar, în aceeași universitate, Afzor. După cele comunicate de patriarh, oaspeții au fost foarte plăcut impresionați de tot ce au aflat. Îndeosebi, i-a mișcat faptul că, deși în țara noastră există atâtea culte, poporul este totuși unitar și că chiar cultele au legături între ele. Au comparat cu regret situația poporului indian, rupt azi în două din motive

²⁰ Un institut independent român de studii avansate în științele umaniste și sociale din București, înființat în 1994 de Andrei Pleșu.

²¹ Potrivit ADMAER, fond *India postbelică*, dos. 47/1955, f. 20, în anul 1955 are loc vizita în România a profesorului Habib Mahomed de la Universitatea din Aligarh și a unei delegații sindicale indiene.

²² Tofan 2021, p. 46.

religioase (Lechinianul). În cursul întrevederii – în care s-au discutat foarte multe probleme – Andrei Scrima a avut prilejul să dovedească pregătirea sa în domeniul problemelor de cultură generală, a istoriei civilizației și mai ales în cunoașterea, poate sumară, a limbii sanscrite. Profesorul Rabih i-a promis pe loc o bursă de studii în India, scriind în acest sens primului ministru [Indescifrabil] – cu care ar fi [Indescifrabil] că este bun prieten. De acordarea bursei Scrima a fost încunoștințat în scris de către prof. Rabih. Pentru îndeplinirea formalităților a fost însărcinat ambasadorul Indiei pentru R.P.R. – cu reședința la [Indescifrabil]. Și acesta a luat contact cu Andrei Scrima, în octombrie 1955, comunicându-i că i se va acorda o bursă pe 3-4 ani și că despre aceasta va fi încunoștințat Ministerul nostru de Interne. Această încunoștințare s-a făcut deja. Patriarhul insistă pentru viza de plecare – anul școlar în India începe la 1 iulie [Indescifrabil]. Având în vedere această insistență a patriarhului, care își ia răspunderea, nu este cazul să se respingă. De altfel, o [Indescifrabil] respingerea din partea [Indescifrabil], după ce au fost atât [Indescifrabil] în cercurile indiene care cunosc problema. Dacă ar exista în altă parte motive de respingere, nu este decât o singură posibilitate, ca patriarhul să fie convins ca Andrei Scrima să invoce o boală oarecare care l-ar împiedica să plece”²³.

În 1956 vicepreședintele indian Sarvepalli Radhakrishnan vine la București²⁴, unde îl aude pe Scrima recitând în sanscrită²⁵. La recepția care a urmat, în discursul său, vicepreședintele Radhakrishnan a afirmat că Scrima urmează să plece în India. Patriarhul Justinian I-a sprijinit pe fratele Andrei să se tună în monahism la Mănăstirea Slatina, unde, în vremea aceea, erau concentrate majoritatea figurilor duhovnicești ale epocii, și să-și dea cât mai repede examenele de la Institutul Teologic, astfel încât să plece în afară absolvent de teologie și monah al Bisericii Ortodoxe Române.

Andrei Scrima oferă câteva informații cu privire la perioada dinaintea plecării:

„Eu eram lângă patriarh. Vin Gheorghiu-Dej, cu Bodnăraș, cu Sadoveanu. Și Gheorghiu-Dej îmi spune: «Dumneavoastră sunteți cel care va pleca în India?» Toată lumea s-a uitat uimită. «Cât ne

²³ ACNSAS, fond SIE, dos. nr. 02601, f. 71.

²⁴ ADMAER, fond *India postbelică*, dos. 62/1956, f. 28.

²⁵ Scrima 1996, p. 9.

bucurăm pentru țara noastră!» Apoi vine Sadoveanu, și el cu paharul în mână: «Biserica română totdeauna alături de popor!». Mie îmi venea să urlu înlăuntrul meu. Nu știam ce să spun. Când am văzut asta, mi-am spus: «De-acum înainte mi se pare foarte greu, deși nu înțeleg de ce...»²⁶.

A pornit spre India la 28 noiembrie 1956, dar s-a oprit câteva luni în Elveția, Franța, Grecia și Liban, pășind pentru prima dată pe pământul indian în aprilie 1957.

Arhiva Ministerului de Externe, fondul *India postbelică*, ne oferă câteva informații despre perioada petrecută de părintele Scrima în India. A studiat la Universitatea din Benares²⁷, în campusul căreia a și locuit.

„Consultată” în privința oportunității acordării pașaportului, Securitatea a dat aviz negativ, rămânând extrem de surprinsă de faptul că viza a fost totuși acordată, din ordin „de sus”, se pare tot la intervenția patriarhului. De fapt, patriarhul Justinian dorea, pe de-o parte, ca Andrei Scrima să-și desăvârșească pregătirea și, în același timp, să fie trimis în Vest, pentru a vorbi despre realitățile vieții religioase din România, atât de puțin cunoscute.

Plecarea din România a însemnat un miracol pentru Andrei Scrima, fapt surprins de scrisorile pe care le trimite în țară. Potrivit documentelor aflate la îndemână, din discuțiile purtate între Ambasada R.P.R. din New Delhi, Ministerul de Externe și Departamentul Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, plecarea și șederea lui Andrei Scrima în India au rămas un mister pentru autoritățile române.

La 21 ianuarie 1958²⁸, ambasadorul R.P.R. Nicolae Cioroiu a trimis o telegramă către MAE, Direcția Consulară, prin care transmite că viza și pașaportul studentului Scrima au expirat la 31 decembrie 1957. Era cunoscut faptul că Andrei Scrima studiază la Universitatea Hindușă din Benares, ca urmare a unei burse pe care a primit-o din partea profesorului Habib de la Universitatea Musulmană din Aligarh. Durata acestor studii a fost de cel puțin 2 ani și jumătate, după cum a confirmat Scrima. De aceea, el a cerut viza până la 21 mai 1960. De asemenea, Cioroiu dorea să afle dacă viza și pașaportul se pot prelungi. În următoarea zi, aceste informații au fost redirecționate către Departamentul Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri, reprezentat de secretarul general Dumitru Dogaru²⁹.

²⁶ Sorescu 2017, p. 5-16.

²⁷ Universitate situată în Varanasi, Uttar Pradesh, India. Cu peste 30 de mii de studenți, în prezent, este una dintre cele mai mari universități din Asia.

²⁸ ADMAER, fond *India postbelică*, dos. 100/1958, f. 29.

²⁹ *Loc. cit.*, f. 30.

La 29 ianuarie 1958³⁰, Dumitru Dogaru cere Ministerului de Externe informații privind participarea la cursuri, la examene, susținerea acestora și dacă a luat vreodată bursă de la statul indian. Directorul N. Korcinski se adresează Ambasadei R.P.R New Delhi cu aceste întrebări, menționând că informațiile sunt necesare prelungirii pașaportului³¹. Tot ce a aflat Nicolae Cioroiu în acel moment este că Andrei Scrima nu primea bursă din partea Ministerului Educației indian³².

În 19 mai 1958³³ studentul Scrima trimite către N. Gherman, însărcinatul cu afaceri *ad-interim*³⁴, o telegramă expediată din orașul Kurseong, zonă aparținătoare districtul Darjeeling, aflat la aproximativ 700 km de Benares:

„Mult stimat Prim-Secretar,

Sunt iarăș nevoit să vă deranjez și să vă cer, sincer, scuze. Dar în urma adresei ce am primit din partea poliției indiene trebuie să vă rog pe Dv. să considerați problemele legate de prelungirea vizei indiene. Eu am cerut, în mod normal, o extensiune de un an de zile (până în 22.05.1959) și am primit aici, la Kurseong, răspunsul trimis de poliția din Banaras. Așa cum am bănuț de la început, mi se cere fie o prelungire a valabilității pașaportului până la 22.05.1959 (un an peste viza indiană), fie o adresă din partea Ambasadei, confirmând că pașaportul se prelungește de la an la an, conform regulilor Guvernului Român. Poate că a doua formulă este mai simplă pentru Ambasadă: Dv. veți aprecia. Eu vă voi fi recunoscător dacă îmi veți trimite o scrisoare pentru: Senior Superintendent of Police, – Varanasi, stipulând condiția de mai sus, a prelungirii de la an la an. Astfel, voi fi în măsură să obțin prelungirea vizei indiene. Vă rog încă o dată să-mi scuzați acest deranj suplimentar.

Eu am să mai stau cca. o lună în Kurseong. Biblioteca de aici e admirabilă, ținutul frumos, timpul însă închis, rece și ploios. La 1 iulie voi fi, nădăjduiesc, la Benares.

Vă rog să primiți, Domnule Prim-Secretar, asigurarea sentimentelor mele de mulțumire și stimă,

ss Andrei Scrima”.

---

³⁰ *Loc. cit.*, f. 28.

³¹ *Loc. cit.*, f. 27.

³² *Loc. cit.*, f. 25.

³³ ADMAER, fond *India postbelică*, dos. 131/1958, f. 2.

³⁴ *Loc. cit.*, f. 1.

În luna iulie 1958, se cereau în continuare date despre Scrima³⁵. MAE, Secția externă, primește din India câteva observații făcute de studenții vietnamezi și chinezi³⁶:

„Nota studenților

La început, studenții vietnamezi din India, socotindu-l un student prieten au stat de vorbă cu Scrima și au povestit despre țara lor, Vietnam. Scrima le-a spus că cele ce i-au fost spuse este [!] propagandă.

Relațiile dintre studenții vietnamezi (și chinezi), pe de o parte, și Andrei Scrima, pe de alta, s-au răcit. Andrei Scrima și-a făcut prieteni numai în cercul studenților occidentali care se află la Universitatea din Benares. Studenții vietnamezi l-au auzit în repetate rânduri pe Scrima ponegrind Uniunea Sovietică în discuțiile care le are cu studenții occidentali (în URSS bisericile au fost închise, poliția secretă urmărește oamenii, România este ocupată de sovietici etc.).

Despre Republica Socialistă Română, de asemenea, Scrima a spus tuturor că a venit să studieze în India la invitația Dr. Radhakrishnan. Studenții vietnamezi l-au auzit în nenumărate rânduri vorbind calomnios despre URSS și R.P.R. față de studenții occidentali. De câte ori studenții vietnamezi se apropiau, Scrima se oprea din vorbit. Într-o asemenea ocazie, Scrima s-a și exprimat că se ferește de studenții vietnamezi.

Deși tabăra de vară a studenților se află instalată în Kașmir, Scrima a plecat în vacanță undeva în nordul Bengalului, nu se știe prin ce mijloace.

În ce privește studiile, studenții vietnamezi îl văd că studiază, dar nu știu în ce măsură este pregătit, deoarece Scrima, ca licențiat, nu participă la cursuri ca și simplu student. De altfel, el studiază obiecte diferite.

În concluzie, convingerea studenților vietnamezi e că Scrima este un element dușmănos țărilor socialiste.

Studenții chinezi au arătat că Andrei Scrima are o atitudine dușmănoasă față de regim. Andrei Scrima este numai în anturajul studenților occidentali, ignoră studenții chinezi, defăimează cuceririle democratice. Foarte adesea poate fi auzit: în R.P.R. nu există libertate religioasă, de conștiință etc., că poporul este

---

³⁵ *Loc. cit.*, f. 12.

³⁶ *Loc. cit.*, f. 3.

sugrumat de comuniști. Studenții chinezi își exprimă mirarea cum a putut fi trimis un astfel de element să studieze în India³⁷.

V. Dumitrescu, adjunct al Ministerului, trimite către Dumitru Dogaru o notă informativă referitoare la plecarea și șederea lui Scrima în India³⁸:

„Referitor: preotul Andrei Scrima care studiază în India.

În timpul vizitei în RPR a lui Mohammed Habib, Patriarhia Română a aranjat ca preotul Scrima să fie trimis să studieze sanscrita la Universitatea din Benares. Astfel, Andrei Scrima, al cărui pașaport are valabilitate până la 31 decembrie 1959, a sosit în India în mai 1957. Între timp, a cerut prelungirea pașaportului până în anul 1959.

În perioada care s-a scurs, Andrei Scrima, aflându-se numai în anturajul studenților occidentali, a avut o atitudine dușmănoasă de defăimare a cuceririlor regimului nostru precum și a relațiilor R.P.R. cu URSS. Astfel, în nenumărate ocazii, el s-a exprimat că în R.P.R. nu există libertate religioasă și de conștiință, că numai elementele muncitorești sunt favorizate, că România este ocupată de sovietici etc.

În iulie a. c., MAE a făcut cunoscut Departamentului Cultelor de pe lângă Consiliul de Miniștri atitudinea dușmănoasă a lui Andrei Scrima și a cerut acestui Departament avizul în legătură cu prelungirea valabilității pașaportului pe anul 1959.

Din relațiile primite (tov. secretar general D. Dogaru), Departamentul Cultelor nu va fi în măsură să ne comunice avizul în această chestiune decât spre sfârșitul lunii în curs. Până la primirea răspunsului Departamentului Cultelor, propunem ca Direcția Consulară să comunice telegrafic Ambasadei noastre din New Delhi că, în cazul revenirii lui Andrei Scrima pentru prelungirea pașaportului, să i se răspundă că nu s-a primit încă răspunsul în această chestiune³⁹.

Într-o altă telegramă, ambasadorul Cioroiu i-a comunicat tovarășului Babuci, din cadrul MAE, că ambasada nu cunoaște motivele care au dus la hotărârea de a nu prelungi pașaportul studentului, dacă i s-a cerut să se întoarcă în țară și care a fost răspunsul lui Scrima referitor la aceste întrebări. Ambasada

---

³⁷ *Loc. cit.*, f. 6.

³⁸ *Loc. cit.*, f. 5.

³⁹ ADMAER, fond *India postbelică*, dos. 100/1958, f. 22.

i-a prelungit valabilitatea pașaportului până la 31 decembrie 1958. Refuzul de a-i prelungi valabilitatea pașaportului, fără ca în prealabil să-i fi adus la cunoștință să se întoarcă în țară înainte de expirarea pașaportului, înseamnă decăderea din cetățenie ori poate că asta se dorește. Ambasada propune să se mai analizeze situația lui Andrei Scrima, în sensul în care să fie invitat să se întoarcă în țară, și, numai în caz că refuză, să i se retragă pașaportul.

Ambasadorul a cerut informații despre student conducerii Universității din Benares, referitor la situația la învățătură, dar nu a primit niciun răspuns. A aflat doar că Andrei Scrima primește bursă direct din țară. Urma ca autoritățile române să se intereseze în București, la forul care-l tutează, despre situația sa la studii și, în cazul când acest for nu știe nimic, să fie informată Ambasada Română din New Delhi⁴⁰.

Din păcate, doar aceste informații sunt păstrate la arhiva Ministerului de Externe. Fiindcă anumite documente lipsesc din Arhiva Ministerului de Externe, nu putem răspunde concret la întrebarea: „Cum a reușit Andrei Scrima să stea atât de mult timp în India?”

În schițele sale, părintele Scrima pomenește de călătoria în Darjeeling, Himalaya, la o comunitate iezuită și la o mănăstire benedictină din sudul Indiei⁴¹.

În urma ajutorului financiar de la părintele Justinian de 600 de dolari, renunță la lectoratul de limbă franceză și ține conferințe de filosofie și spiritualitate ortodoxă în mediul academic de la Benares. Aici, părintele Scrima îl va cunoaște pe Dalai Lama, întâlnire care îi va rămâne imprimată în memorie. L-a întâlnit la Sarnath, în 1959, eveniment despre care va scrie un articol, uimindu-l pe Eliade:

„Am trăit într-un loc încântător, la Benares. [...]. Trăiam la Benares într-o încântare permanentă. Mă duceam adesea să vizitez Sarnath, Parcul Gazelelor, locul unde și-a început Buddha predicile și unde avea să vină Dalai Lama la 5 februarie '59, când s-a retras din Tibet. A venit în chip neașteptat, Nehru trimisese aghiotanți ca să-l aducă la Delhi, dar el a vrut să vină întâi la Sarnath, unde și-a început Buddha predicile. (...) Când plecasem din România, citisem că vor fi 14 Dalai Lama, că al cincisprezecelea nu va mai fi, pentru că vor veni chinezii și va fi începutul sfârșitului. El era al paisprezecelea. Spunea: «Am avut impresia că roata se oprește.» El

⁴⁰ ADMAER, fond *India postbelică*, dos. 174/1958, f. 92.

⁴¹ Duțu 2017, p. 129-132.

venise aici, unde începuse Buddha, ca să repună în mișcare roata lumii, roata cauzalității”⁴².

Andrei Scrima ne spune câte ceva despre India privită prin ochii unui teolog ortodox:

„Am stat trei ani. A fost o perioadă absolut excepțională. Era perioada în care India devenise de puțin timp independentă și încă nu intrase în vârtejul care avea să vină peste vreo zece ani, al pseudomodernizării tapajoase, zgomotoase, vulgare, în care am găsit-o acum de curând, când am fost ultima dată, în '91. Încântătoare! Prelungea cu ceea ce trebuie ceea ce moștenise de la britanici, ordine polițienească, curățenie (în fine, cât se putea)... N-am să spun mai mult despre asta, altă dată poate. Pot să spun că am trăit pe trei planuri: pe un plan exterior – cel al încântării și al legăturilor intelectuale cu străinii de calitate, care erau în Universitatea Hindusă din Benares; al doilea plan era cel al lucrului personal; iar al treilea era cel al ne-manifestatului, al de-nepusului, care le orânduia pe celelalte două – dincolo sau dincoace de planul sintetic. Acolo se pot întâmpla experiențe limită. (...) Acestea nu se pot spune. Dacă vorbești despre ele, ajungi, într-un fel, ca Eliade”⁴³.

Tot ce se mai știe este că în timpul petrecut în India a lucrat la o teză de doctorat cu profesorul T.R.V. Murti, la Universitatea din Benares⁴⁴. Nu se cunoaște exact titlul tezei, acesta oscilând între *The Ultimate, its Methodological and Epistemological Connotation according to Advaita-Vedanta și Moksha – The Ultimate State*. Teza de la Benares ar fi trebuit să conțină un capitol despre apofatismul Sfinților Părinți, pentru ca descrierea monahismului să poată fi văzută prin referirea constantă la „centrul apofatic” al ființei umane⁴⁵. Din păcate, teza nu s-a păstrat și nici nu există vreo dovadă a susținerii acesteia la Benares.

⁴² Părintele Scrima ne-a lăsat trei texte referitoare la întâlnirea cu Dalai Lama: „Capela Rothko: întâlnire cu Dalai-Lama”, „Propunere de program pentru vizita lui Dalai-Lama la capela Rothko” și „Sinopsis al întâlnirii de după-amiază cu Dalai-Lama”, în Scrima 2004, p. 202-208.

⁴³ Sorescu 2017, p. 5-16.

⁴⁴ Tirupattur Ramaseshayyer Venkatachala Murti (1902-1986) a fost un filozof, scriitor și traducător indian. A scris mai multe cărți despre filozofia orientală, în special despre filozofia indiană, iar lucrările sale au inclus comentarii și traduceri ale textelor indiene și budiste.

⁴⁵ Tofan 2021, p. 40-41.

În România, Securitatea îi arestase pe membrii „Rugului Aprins”, iar Biserica se afla sub o presiune crescândă din partea statului comunist⁴⁶. Patriarhul Justinian nu l-a mai putut susține financiar și l-a rechemat în țară. Prin urmare, în 1959, a fost nevoit să se întoarcă în Europa. Scrima a refuzat însă să revină în țara natală, preferând să se stabilească în Franța. Deși patriarhul Justinian îi oferă diverse funcții, printre care și pe aceea de episcop al Bisericii Ortodoxe Române în SUA, Scrima preferă să se stabilească la Centrul de Studii Istina din Paris.

Andrei Scrima și Mircea Eliade

Arhiva Colegiului Noua Europă, documentele aflate la mănăstirea românească din Rives Junction (Michigan), biblioteca Universității din Chicago și însemnările din jurnalul inedit al lui Mircea Eliade ne oferă câteva detalii referitoare la corespondența lui Andrei Scrima cu Mircea Eliade. În februarie sau martie 1960, părintele Scrima i-a trimis studiul său lui Eliade, *L'avènement philocalique dans l'Orthodoxie roumaine*, scris în timpul șederii la Benares și publicat în *Istina*, revistă de orientare ecumenică scoasă de dominicanii francezi⁴⁷:

„Cunosc pe călugărul Andrei Scrima. Aflasem despre el la Tokyo⁴⁸, de la una din studentele lui Tucci⁴⁹. Se afla pe atunci la Benares, cu o bursă a Mitropoliei (era bibliotecar la Mitropolia din București și secretar al lui Justinian, n.n.). Apoi, astă-iarnă, a revenit în Europa și a ales libertatea. Mi-a trimis, prin februarie-martie, un articol pe care-l publicase în *Istina*, despre hesychasmul românesc”⁵⁰.

În interviul acordat Roxanei Sorescu, în anul 1995, Andrei Scrima afirmă:

„Îmi aduc aminte că Eliade a venit să mă vadă, acolo unde eram. Era foarte simplu și modest Eliade. Și fricos. Îi era grozav de frică să vorbească de trecutul lui. Maica Alexandra, prințesa Ileana, care îl cunoștea de când fusese președintele A.S.C.R. și care îl cunoștea bine, spunea: «Vai, dar e un fricos Mircea, e un fricos! Să nu

⁴⁶ Oprea 2008.

⁴⁷ Scrima 1958, p. 295-328.

⁴⁸ La cel de-al nouălea *International Congress for the History of Religions*, ținut la Tokyo și Kyoto, între 27 august și 9 septembrie 1958.

⁴⁹ Amalia Pezzali (1919-2015). Autoare a următoarelor cărți: *Santideva. Il Bodhicaryavatara e le Karika del Siksasamuccaya* (1982), *Storia del buddhismo* (1988), *Il tesoro della metafisica secondo il maestro buddhista Vasubandhu* (1987).

⁵⁰ Scrisoare datată 10 iulie 1960 (<https://www.viataromaneasca.eu/revista/2021/09/mircea-eliade-si-corespondentii-sai-andrei-scrima/#sdfootnote46anc>, accesat la 27.09.2023).

vorbești în fața lui de legionari, de naționalism!» Dar era foarte simpatic și foarte cald. Eu l-am iubit mult. Nu l-am văzut prea des, pentru că eram foarte deosebiți⁵¹.

Scrima îi mărturisește lui Eliade, cu ocazia primei lor întâlniri⁵², că: „India s-a nimerit a fi visatul prilej de a scăpa din România comunistă, căci interesul pentru ea fusese, între timp – încă de prin 1950 – depășit de alte preocupări mai durabile”.

Nici viața într-un loc precum Benares, nici profesorul T.R.V. Murti nu i-au putut reaprinde pasiunea pentru filosofia indiană:

„Este într-adevăr foarte frumos. Îmi aduce vești (dar din octombrie 1956!) de la doctorul Voiculescu, Sandu Tudor și alții. Toți aceștia sunt, azi, arestați și condamnați la 15-25 de ani temniță grea. Îmi vorbește despre un grup de călugări – Sandu Tudor, Stăniloae etc. – care au fost arestați și condamnați acum vreo doi ani. Astfel s-a decapitat elita spiritualității ortodoxe românești... India, pentru el, a fost doar un prilej de evaziune din țară. Interesul pentru sanscrită și filosofia indiană l-a avut acum vreo zece ani. La Benares, deși ar fi putut studia cu Murti, n-a mai izbutit să recapete pasiunea pentru filosofia indiană⁵³.

În anul 1962 cei doi corespondau cu scopul unei eventuale plecări a lui Scrima la Chicago:

„Am vorbit deja decanului⁵⁴ despre eventuala venire a Cuvioșiei Tale la Chicago. S-a arătat destul de interesat. Dar așteaptă (și mi se pare că mi-ai fâgăduit-o!) schița bio-bibliografică (de fapt, un *curriculum vitae*). Vă rog să mi-o trimiteți cât veți putea de curând. Împreună cu subiectul (sau subiectele) propuse pentru un trimestru (sau două). Două lecții de 1½ oră pe săptămână și un seminar (două

⁵¹ Sorescu 2017, p. 13.

⁵² Scrima îl va mai întâlni pe Eliade în Paris, potrivit jurnalului păstrat de cel din urmă, datat 13 iulie 1961: „Venise să mă vadă acum câteva zile, dar n-am putut sta decât un ceas de vorbă. Îl întreb necontenit și-l ascult vorbind: hesychasm, poeziile inedite ale doctorului Voiculescu, discuțiile cu Murti la Benares; dar mai ales vorbește despre Constantinopol și Patriarhul Athenagoras, despre audiența la Papa Ioan”.

<https://www.viataromaneasca.eu/revista/2021/09/mircea-eliade-si-corespondentii-sai-andrei-scrima/#sdfootnote46anc>, accesat la 27.09.2023.

⁵³ 10 iulie 1960 (*ibidem*).

⁵⁴ Este vorba despre Jerald C. Brauer (1921-1999), decan al Divinity School, University din Chicago, din 1955 până în 1970.

ședințe de 1½ oră). Propuneți subiecte despre teologia mistică ortodoxă, liturgia răsăriteană, istoria bisericilor răsăritene.”⁵⁵.

Răspunsul a venit după câteva zile⁵⁶:

„Iubite Domnule Profesor,
Vă mulțumesc pentru precizările pe care mi le comunicați. Am să vă trimit *curriculum vitae*. Sunt motive însă să mă îndoiesc că îmi va fi cu puțință să părăsesc Europa înainte de anul viitor. Recent, Conciliul Ecumenic a fost anunțat pentru sfârșitul acestui an și e vorba ca Biserica Ortodoxă să trimită, de asemenea, observatori... În orice caz, am să vă trimit datele cerute și sper să pot veni mai târziu”.

Promisiunea de a vizita America a fost dusă la îndeplinire în anii următori, Mircea Eliade notând în *Jurnal* impresia lăsată de părintele Scrima:

„Vizita, de câteva zile, a părintelui Andrei Scrima. De ce, în timp ce admirația pentru cultura, inteligența, memoria lui crește, *ceva* din entuziasmul de acum câțiva ani se pierde? Poate egocentrismul lui. Vorbește (îi place mai ales să vorbească) despre el, cu un aer modest, dar ghicești că, în afară de Dumnezeu (sper!), nu-l interesează decât Andrei Scrima. M-a mirat faptul că, în trei-patru zile de discuții, n-a vorbit niciodată de *ceva*, cât de mărunț, pe care l-aș fi făcut eu: o carte, un roman, o nuvelă... Și cu toate acestea continui să *cred* în autenticitatea vocației lui religioase. Parcă aș vedea un biet înger apărându-se, zi de zi, de mulți și puternici demoni – toate astea în sufletul părintelui Andrei... Mă fascinează mai ales propria lui mitologizare. De mai multe ori l-am surprins inventând: că a fost în Mongolia etc. Se trezea că sunt de față și schimba vorba”⁵⁷.

Cei doi au continuat să corespundeze cel puțin până în 1975, când Scrima l-a anunțat că se va întoarce în Orientul Mijlociu⁵⁸. După moartea lui Mircea Eliade (22 aprilie 1986), Andrei Scrima îi adresează soției acestuia, aflată la

⁵⁵ Scrisoare datată 6 ianuarie 1962 (<https://www.viataromaneasca.eu/revista/2021/09/mircea-eliade-si-corespondentii-sai-andrei-scrima/#sdfootnote46anc>, accesat la 27.09.2023).

⁵⁶ Scrisoare datată 22 ianuarie 1962 (*ibidem*).

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ Se observă o degajare a relațiilor dintre cei doi. De la „Iubite Domnule Profesor [...]” se trece la „Dragă Mircea [...] La revedere”, deci, cu multă, caldă și cordială prietenie (*ibidem*).

Chicago, condoleanțele cuvenite: „Mrs Cristina Eliade, partageant douleur immense perte vous souhaite confiance paix dans le souvenir toujours vivant de Mircea”⁵⁹.

Concluzii

Andrei Scrima a fost o figură spirituală enigmatică, dornică să descopere esența care armonizează religiile, precum ortodoxia, hinduismul și islamul.

Pentru un tânăr aflat între zidurile întunecate ale comunismului, plecarea în India a fost oportunitatea perfectă de a se îndepărta de o țară în care Biserica era încătușată.

Perioada petrecută în India de Andrei Scrima rămâne un mister, un lucru fiind cert: India a însemnat o experiență a felului în care propria credință, creștinismul, poate fi o tradiție deschisă, demnă să fie răspândită dincolo de spațiul european.

Numele lui Andrei Scrima a rămas în istorie atât pentru personalitatea sa evlavioasă, dar și misterioasă, cât și pentru promovarea credinței ortodoxe pe tărâmurile atât de îndepărtate. În decembrie 2000, moștenitorii lui Andrei Scrima dăruiesc manuscrisele și cărțile rămase de pe urma acestuia spre a fi păstrate într-un fond separat în biblioteca Colegiului Noua Europă din București. În 2003, Vlad Alexandrescu, Radu Bercea, Virgil Ciomoș, Dana Jalobeanu, Anca Manolescu, Horia-Roman Patapievici și Andrei Pleșu alcătuiesc un comitet de editare al scrierilor sale, care încep să apară în 2005 la Editura Humanitas. Iar începând cu anul 2017, Centrul de Cercetare Ecumenică Sibiu găzduiește seria de conferințe Andrei Scrima susținute de bursierii programului de cercetare cu același nume.

List of illustrations

Fig. 1 – Andrei Scrima

Fig. 2 – Ecumenical Patriarch Athenagoras holding Father Scrima's hand, 1962

Fig. 3 – Young monk Andrei Scrima, at the Sihăstria Monastery (first from the right, seated). Among the monks next to him, one can recognize features of Fr. Petroniu Tănase (first from left, standing) and Fr. Cleopa (third from left, seated), 1956

Fig. 4 – Fr. Andrei Scrima (left) and Fr. Benedict Ghiuș (right), undated

⁵⁹ Scrisoare datată 24 aprilie 1986 (*ibidem*).

Fig. 1 – Andrei Scrima (sursa: <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/andrei-scrima-monahul-630944.html>)

Fig. 2 - Patriarhul Ecumenic Athenagoras îl ține părintește de mână pe părintele Scrima, 1962 (sursa: <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/andrei-scrima-monahul-630944.html>)

Fig. 3 – Tânărul monah Andrei Scrima, la Mănăstirea Sihăstria (primul din dreapta, așezat). Printre călugării de lângă el se pot recunoaște trăsături ale Pr. Petroniu Tănase (primul din stânga, în picioare) și Pr. Cleopa (al treilea din stânga, așezat), 1956 (sursa: <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/andrei-scrima-monahul-630944.html>)

Fig. 4 – Pr. Andrei Scrima (stînga) și Pr. Benedict Ghiuș (dreapta), nedată (sursa: <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/andrei-scrima-monahul-630944.html>)

Abrevieri bibliografice

- Alexandrescu 2004 – Vlad Alexandrescu, „Note despre parcursul intelectual al lui André Scrima”, în Andrei Scrima, *O gândire fără țarmuri. Ecumenism și globalizare*, București, 2004
- ADMAER – Arhivele Diplomatice ale Ministerului Afacerilor Externe al României
- Botoi 2015 – Oliviu P. Botoi, „Părintele Andre Scrima - un model de misiune creștină în spațiul islamic”, în *The Missionary Ethos of the Church in Post-modernity*, 2015, nr. 1, p. 485-506
- Cioveie 2013 – Valentin Cioveie, „Părintele Andrei Scrima”, în *Tabor*, anul VII, nr. 3, martie 2013, p. 74-85
- Dragotă 2022 – Ioana Dragotă, „ÎPS Bartolomeu Anania despre biblioteci în vremuri de restriște”, <https://ebibliothecaseptentrionalis.wordpress.com/2022/05/22/cu-ips-bartolomeu-anania-despre-biblioteci-in-vremuri-de-restriste/> văzut la 07.07.2023
- Duțu 2017 – Florin Duțu, *Păunul Patriarhiei. Părintele Andrei Scrima (1925-2000)*, București, 2017
- Nestorescu-Bălcești 2005 – Horia Nestorescu-Bălcești (ed.), *Enciclopedia ilustrată a Francmasoneriei din România*, București, 2005
- Oprea 2008 – Marius Oprea, *Adevărata călătorie a lui Zahei. Vasile Voiculescu și taina „Rugului Aprins”*, București, 2008
- Plămădeală 2002 – Antonie Plămădeală, *Rugul Aprins*, Sibiu, 2002
- Scrima 1958 – ”L'avènement philocalique dans l'Orthodoxie roumaine”, în *Istina*, V, nr. 3, 1958, p. 295-328
- Scrima 1996 – André Scrima, *Timpul rugului aprins. Maestrul spiritual în tradiția răsăriteană*, București, 1996
- Scrima 2004 – André Scrima, *Teme ecumenice*, volum îngrijit și introducere de Anca Manolescu, trad. Anca Manolescu, Irina Vainovski-Mihai, București, 2004
- Scrima 2008 – André Scrima, *Ortodoxia și încercarea comunismului*, volum îngrijit de Vlad Alexandrescu, traduceri de Vlad Alexandrescu, Lucian Petrescu și Miruna Tătaru-Cazaban, București, 2008
- Sorecu 2017 – Roxana Sorescu, „Un autoportret, mai multe identități: Andrei Scrima”, în *Viața Românească*, ediția 8, 2017, p. 5-16
- Tofan 2021 – Ioan Alexandru Tofan, *André Scrima un „gentleman creștin”*. Portret biografic, București, 2021
- Vasileanu 2020 – Marius Vasileanu, „Părintele André Scrima și atmosfera Mănăstirii Antim”, în *Dilema Veche*, nr. 854, 20-26 august 2020, disponibil online la adresa <https://dilemaveche.ro/sectiune/tema-saptamanii/parintele-andre-scrima-si-atmosfera-manastirii-630940.html> văzut la 07.07.2023.

